

POKLAD V. P. Stage creation of Irene Zadayannoy as important constituent of activity of ballet troupe of National opera of Ukraine (1980–2000).

Creation of the known Ukrainian ballet-dancer, soloist of National opera of Ukraine is analysed in the article – Irene Zadayannoy (1962–2005). Historiography of problem is investigational in a publication; creative biography of dancer is considered; collaboration with the known ballet-masters-producers; the artistic features of separate dancings parties, created an artiste in the theatricals of the Ukrainian and foreign ballet-masters are certain. It is well-proven in scientific development, that I. Zadayannaya became the authentic decoration of the domestic ballet stage of the last fourth of XX age, enriching its repertoire the dramatically outlined dancings appearances and high performance art. She entered history of Ukrainian ballet as an artiste with a wide stylish range and bright dramatic ability.

Keywords: *Irene Zadayannaya, Ukrainian ballet theater, classic dance, National opera of Ukraine.*

УДК 378.147.338.486.1

Сідоров В. І.

ЕТНОРЕЛЯТИВІСТСЬКИЙ ПІДХІД ДО КРОСКУЛЬТУРНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

У статті схарактеризовано суть етнорелятивістського підходу до кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму. З'ясовано, що етнорелятивістський підхід зумовлює необхідність розвитку концепції кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму як належним чином організованого навчання у закладах вищої освіти з урахуванням технологічної ланки “культурне орієнтування (передача абстрактних знань) – культурно модифікована поведінка”, здатної забезпечити розвиток певних особистісних якостей студентів, необхідних для успішної кроскультурної взаємодії. Згідно з цим підходом, при підготовці студентів особливу увагу слід звертати на адаптацію майбутніх фахівців галузі туризму до іншої культури, сприяти особистісному зростанню студентів у процесі кроскультурної взаємодії, а також оптимальному вибору методів навчання на кожному етапі адаптації.

Необхідними умовами для формування у майбутніх фахівців галузі туризму кроскультурної компетентності є розуміння поведінки інших, шляхів їх мислення, чуйність, а також вміння висловити свою власну точку зору ясно й чітко, з метою бути зрозумілим та завоювати повагу.

Ключові слова: *кроскультурна компетентність, туризм, фахівець, кроскультурна підготовка, підхід.*

Актуальність зазначеної проблеми зумовлена необхідністю пошуків нових підходів до кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму, здатних забезпечити підготовку сучасних студентів до ефективного виконання професійних обов'язків працівника туристичної індустрії в іншокультурному середовищі, адже туризм є сферою діяльності, що тісно пов'язана з людським фактором, який є невід'ємною частиною

культурної системи суспільства, має міжнародний та кроскультурний характер.

Незважаючи на те, що існуючі методологічні підходи до проблеми кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму (Ю. Бойчук (2013), Л. Євдокімова-Лисогор (2018), А. Казьмерчук (2017), А. Солодка (2015), Н. Хмілярчук (2008), Н. Фоменко (2012), Г. Черній (2015), В. Федорченко (2005) та ін.) внесли свій вагомий внесок у процес кроскультурної підготовки студентів, недостатньо було розкрито питання методологічних підходів до кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму.

Мета статті – схарактеризувати суть етнорелятивістського підходу до кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму.

Етнорелятивістський підхід до кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму (М. Беннет (1986, 1993, 2004), Н. Варех (2014), Р. Льюїс (1996) А. Солодка (2016), І. Фельцан (2016)) зорієнтований на розвиток у студентів етнорелятивістського мислення, особистісне зростання студентів у процесі кроскультурної взаємодії та побудову етнічно релевантних стратегій навчання, спрямованих на врахування того факту, що кожен студент сприймає (переживає, усвідомлює, ідентифікує) свою культуру в контексті інших культур.

Суть етнорелятивістського мислення полягає у припущенні, що поведінку будь-якої людини можна зрозуміти, порівнюючи конкретні ситуації, де стандарти правильності не можуть бути остаточними і потребують індивідуального підходу, а культурні відмінності сприймаються як об'єктивна необхідність, де кожна людина може тимчасово діяти відповідно до вимог чужої культури, не відчуваючи загрози цінностям своєї власної (Фельцан, 2016).

Етнорелятивістський підхід до кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму базується на усвідомленні усіма учасниками освітнього процесу позиції, що культури можна зрозуміти тільки через відношення між ними (Bennett, 1993). В основі виокремлення цього підходу лежить поняття етнорелятивізму як сприйнятливості до інших культур. Навчання кроскультурним відносинам, відтак, формування кроскультурної компетентності майбутніх фахівців галузі туризму у процесі кроскультурної підготовки спирається на розуміння того факту, що кожна культуру (культури) можна зрозуміти тільки відносно одна одної, а специфічне поведіння представників культур – лише в межах культурного контексту (Тодорова, 2008). Таким чином, кроскультурна компетентність майбутніх фахівців галузі туризму формується залежно від складності та різноманітності пережитого студентом досвіду кроскультурних відмінностей.

Варто погодитися з Н. Варех (2014), що цей методологічний підхід, який базується на принципі інтерсуб'єктивності та тлумачить кроскультурну комунікацію як активне самоорганізоване середовище, забезпечує пошук дієвих механізмів для вивчення її міжкультурних проявів.

Згідно з цим підходом, при підготовці студентів особливу увагу слід звертати на адаптацію майбутніх фахівців галузі туризму до іншої культури (для вітчизняних студентів – на етапі практичної підготовки, стажування за кордоном; для іноземних студентів – з першого дня навчання в українських ЗВО), сприяти особистісному зростанню студентів у процесі кроскультурної взаємодії, а також оптимальному вибору методів навчання на кожному етапі адаптації.

Етнорелятивістський підхід забезпечує трансформацію ставлення до культурних відмінностей, визнання відмінностей у культурних цінностях, розпізнавання своїх почуттів та почуттів і цінності “іншого” на підставі розширення культурного досвіду, розуміння культурного контексту, надання йому оцінки та вибору кращої моделі поведінки (Солодка, 2016).

Аналіз досліджень (А. Солодка (2016), М. Беннет (Bennett, 1986), Р. Льюїс (Lewis, 1996) та ін.) уможливив виділити такі етнорелятивістські етапи особистісного зростання студентів у процесі кроскультурної взаємодії:

- прийняття – прийняття культурних і групових відмінностей;
- адаптація – адаптація до культурних і групових відмінностей, здатність не лише їх визнавати, але й діяти відповідним чином;
- інтеграція – застосування етнорелятивізму до власної ідентичності.

Етнорелятивістський підхід бере витоки з теорії космополітизму (А. Аппіах (Appiah, 2006), Е. Левінас (Levinas, 1979), І. Кант (Kant, 2009), О. Крігман (Kriegman, 2006) та ін.), згідно з якою вчені допускають можливість існування космополітичної спільноти, в якій люди різного походження формують відносини взаємної поваги, не зважаючи на їхні світоглядні та культурні розбіжності (традиції, цінності, норми, релігія, політичні погляди тощо).

У своїй праці “Космополітизм: етика словами чужоземців” А. Аппіах окреслює важливі нюанси щодо того, як саме має діяти соціальна етика (Appiah, 2006). Ці напрацювання взяв за основу Е. Левінас, який, вважаючи, що космополітизм являється однією з основних тенденцій глобалізації та кроскультурної комунікації, сформулював основну ідею етики як обов’язок відгукуватися на запит з боку іншого, бути чуйним по відношенню до іншого, уміти та хотіти почути іншого. Учений сформулював основні постулати, які, на нашу думку, є важливими для розуміння суті етнорелятивістського підходу: космополітизм варто сприймати як моральний вибір, що передбачає підтримку “іншого” як вияв людської совісті; кожна людина, навіть несвідомо, є адресантом дії “іншого” та несе потенціал культурної ідентифікації; кожна людина після формування бажання (волі) приймає рішення про те, продовжити процес ідентифікації чи ні; упродовж процесу кроскультурної взаємодії з “іншими” ми пізнаємо й самих себе; ми відповідальні перед “іншими”, а вони відповідальні перед нами, перш за все, з погляду совісті (Levinas, 1979).

Етнорелятивістський підхід зумовлює необхідність розвитку концепції

кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму як належним чином організованого навчання у ЗВО з урахуванням технологічної ланки “культурне орієнтування (передача абстрактних знань) – культурно модифікована поведінка”, здатної забезпечити розвиток певних особистісних якостей студентів, необхідних для успішної кроскультурної взаємодії.

Етап “Культурне орієнтування (передача абстрактних знань)” має забезпечити отримання знань, що дають необхідну інформацію для ефективної кроскультурної взаємодії; та мотивацію (наприклад, позитивний настрій щодо іншої культури, її сприйняття та бажання зрозуміти);

Етап “Культурно модифікована поведінка” має забезпечити отримання спеціальних умінь, навичок поведінки для ефективної кроскультурної взаємодії та емпатію.

Як справедливо наголошує О. Бурак, необхідними умовами для формування у майбутніх фахівців галузі туризму кроскультурної компетентності є розуміння поведінки інших, шляхів їх мислення, чуйність, а також вміння висловити свою власну точку зору ясно й чітко, з метою бути зрозумілим та завоювати повагу, залишаючись настільки гнучким, наскільки це можливо, та настільки прозорим, наскільки це необхідно (Бурак, 2014).

Висновки. Таким чином, згідно з етнорелятивістським підходом, ключовими ознаками кроскультурної компетентності майбутніх фахівців галузі туризму є: відкритість до пізнання іншої культури і сприйняття соціальних, психологічних, релігійних та інших кроскультурних відмінностей; здатність долати соціальні, етнічні та культурні стереотипи; вміння розмежовувати колективне та індивідуальне в комунікативній поведінці представників інших культур; психологічна настроєність на кооперацію з представниками іншої культури; володіння набором комунікативних засобів та їх доцільний вибір залежно від ситуації кроскультурного спілкування; дотримання норм етикету у процесі кроскультурної комунікації та взаємодії.

Використана література:

1. Бурак О. Рух Гюлена і крос-культурний капітал : монографія / О. Бурак. – Київ : Укр. письменник, 2014. – 231 с.
2. Солодка А. Міжнародна освіта та кроскультурне навчання в американському освітньому просторі / А. Солодка // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – № 4. – 2016. – С. 176-183.
3. Тодорова Н. Ю. Кроскультурний менеджмент : навч. посібник / Н. Ю. Тодорова. – Донецьк : Дон НТУ, 2008. – 330 с.
4. Фельцан І. М. Сучасна іншомовна освіта дорослих: змістовий аспект / І. М. Фельцан // Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки. – № 12. – 2016. – С. 135-141.
5. Appiah A. K. Cosmopolitanism: Ethics in a World of Strangers / A. K. Appiah. – N. Y. : W.W. Norton. – 2006. – 313 p.
6. Levinas E. Totality and Infinity. An Essay on Exteriority / E. Levinas. – Pittsburg, PA : Duquesne University Press, 1979. – 307 p.

References:

1. *Burak O. RukhGiulena i kros-kulturnyikapital : monohrafiia / O. Burak. – Kyiv : Ukr. pysmennyk, 2014. – 231 s.*
2. *Solodka A. Mizhnarodna osvita ta kroskulturne navchannia v amerykanskomu osvitnomu prostori. / A. Solodka // Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Pedahohika. – № 4. – 2016. – S. 176-183.*
3. *Todorova N. Yu. Kroskulturnyi menedzhment : navch. posibnyk / N. Yu. Todorova. – Donetsk : Don NTU, 2008. – 330 s.*
4. *Feltsan I. M. Suchasna inshomovna osvita doroslykh: zmistovyi aspekt / I. M. Feltsan // Visnyk Cherkaskoho universytetu. Serii: Pedahohichni nauky. – № 12. – 2016. – S. 135-141.*
5. *Appiah A. K. Cosmopolitanism: Ethics in a World of Strangers / A. K. Appiah. – N. Y. : W.W. Norton, 2006. – 313 p.*
6. *Levinas E. Totality and Infinity. An Essay on Exteriority / E. Levinas. – Pittsburg, PA : Duquesne University Press, 1979. – 307 p.*

СИДОРОВ В. И. Этнорелятивистский подход к кросскультурной подготовке будущих специалистов отрасли туризма.

В статье охарактеризовано сущность этнорелятивистского подхода к кросскультурной подготовке будущих специалистов отрасли туризма. Выяснено, что этнорелятивистский подход предопределяет необходимость развития концепции кросскультурной подготовки будущих специалистов отрасли туризма как правильно организованного обучения в учреждениях высшего образования с учетом технологического звена “культурное ориентирование (передача абстрактных знаний) – культурно модифицированное поведение”, способной обеспечить развитие определенных личностных качеств студентов, необходимых для успешного кросскультурного взаимодействия. Согласно этому подходу, при подготовке студентов особое внимание следует обращать на адаптацию будущих специалистов отрасли туризма к другой культуре, способствовать личностному росту студентов в процессе кросскультурного взаимодействия, а также оптимальному выбору методов обучения на каждом этапе адаптации.

Необходимыми условиями для формирования у будущих специалистов отрасли туризма кросскультурной компетентности является понимание поведения других, путей их мышления, чуткость, а также умение выразить свою собственную точку зрения ясно и четко, с целью быть понятным и завоевать уважение.

Ключевые слова: *кросскультурная компетентность, туризм, специалист, кросскультурная подготовка, подход.*

SIDOROV V. I. Ethno-relativistic approach to the cross-cultural training of future specialists in the tourism industry.

The article describes the essence of the ethno-relativistic approach to the cross-cultural preparation of future specialists in the field of tourism. It is revealed that the ethno-relativistic approach necessitates the development of the concept of cross-cultural training of future specialists in the field of tourism as a properly organized training in higher education institutions, taking into account the technological level of "cultural orientation (transfer of abstract knowledge) – a culturally modified behavior" that can provide the development of certain personal qualities students necessary for successful cross-cultural interaction. Stage "Cultural orientation (transfer of abstract knowledge)" should ensure the acquisition of knowledge that provides the necessary information for effective cross-cultural interaction; and motivation (for example, a positive mood for another culture, its perception and desire to understand). The Cultural Modified Behavior Stage should provide special skills, behavioral skills for effective cross-cultural interaction and empathy.

Keywords: *cross-cultural competence, tourism, specialist, cross training, approach.*